संस्कृत

कक्षा - पञ्चम्

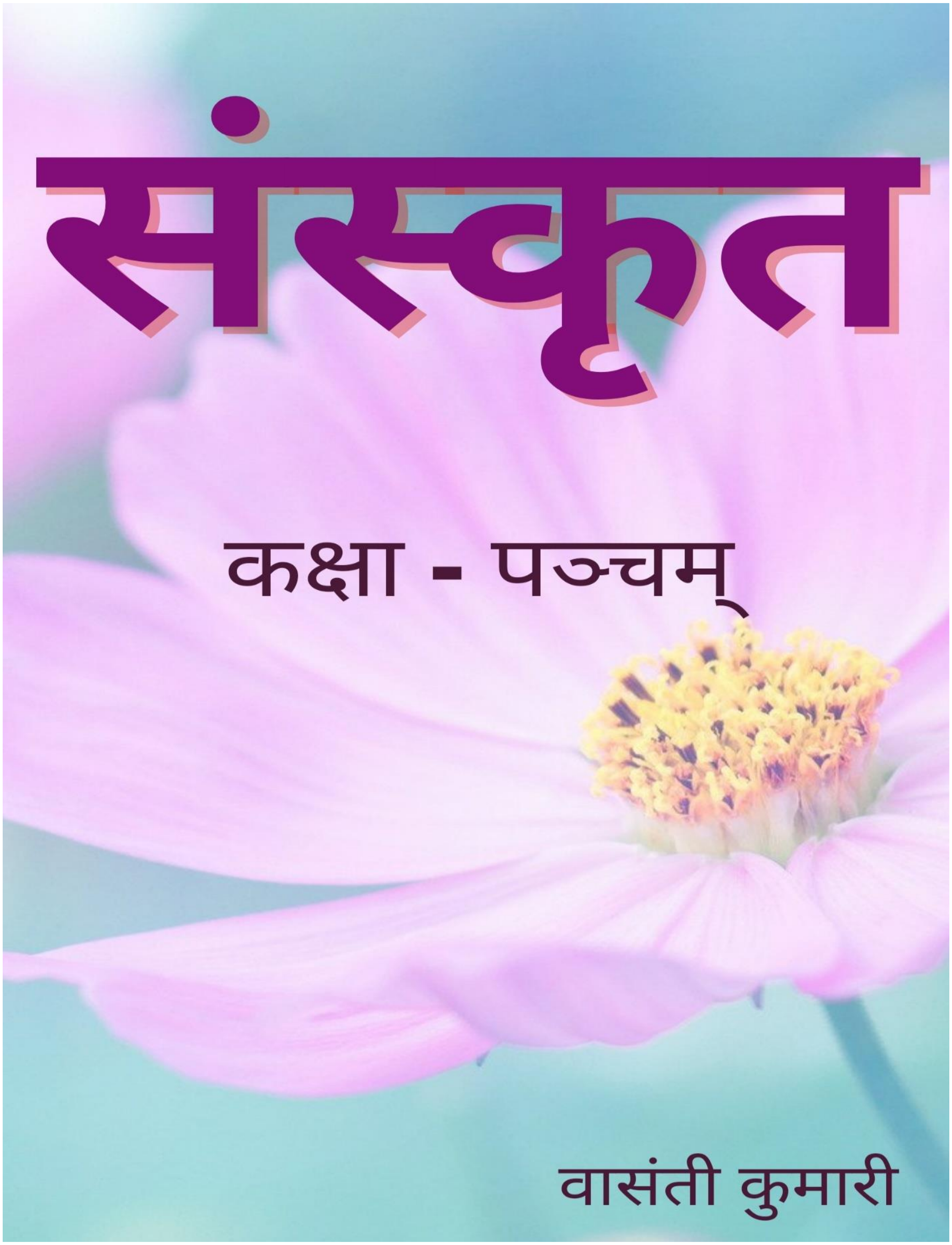

वासंती कुमारी

संस्कृत भारती

पाठ - 11

क्रिया – वर्तमान काल

(लट् लकार्)

पाठ - 11

क्रिया - वर्तमान काल (लट् लकार)

1. दिए गए धातुओं के लट् लकार के उचित रूपों से रिक्त स्थानों को भरें।

(क) रामः गच्छति । (गम्)
(ख) रमा गायति । (गै)
(ग) शुकाः वदन्ति । (वद्)
(घ) रमा, शोभा च खेलतः । (खेल्)
(ङ) पत्राणि पतन्ति । (पत्)
(च) ताः भ्रमन्ति । (भ्रम्)
(छ) इयम् बालिका नृत्यति । (नृत्)
(ज) पुस्तके स्तः । (अस्)
(झ) कः हसति ? (हस्)
(ञ) गङ्गा वहति । (वह्)

2. दिए गए शब्दों के उचित रूप से रिक्त स्थानों को भरें।

(क) खगाः कूजन्ति। (खग)
(ख) मयूरौ नृत्यतः। (मयूर)
(ग) वानराः कूर्दन्ति। (वानर)
(घ) छात्रौ धावतः। (छात्रा)
(ङ) चित्राणि सन्ति। (चित्र)
(च) सः चलति। (तत् - पुं०)
(छ) चरन्ति हरिणाः। (हरिण)
(ज) एते गायिके गायतः। (गायिका)
(झ) एतत् किम् पतति? (किम्)
(ञ) विकसन्ति पाटलानि। (पाटल)

3. निम्नलिखित वाक्यों का अनुवाद करें।

(क) बालकौ नमतः।
— दो लड़के नमस्कार कर रहे हैं।

(ख) एतानि कमलानि विकसन्ति।
— ये कमल खिल रहे हैं।

(ग) अश्वाः चरन्ति।
— घोड़े चरते हैं।

(घ) मेघाः गर्जन्ति।
— बादल गरजते हैं।

(ङ) मालती, कमला, सीमा च गायन्ति।
— मालती, कमला और सीमा गाती हैं।

(च) तत् आम्रम् अस्ति।
— वह आम है।

4. संस्कृत में अनुवाद करें।

(क) छात्र पढ़ते हैं।
— छात्राः पठन्ति।

(ख) सीता लिखती है।
— सीता लिखति।

(ग) रमा और लता हँसती हैं।
— रमा, लता च हसतः।

(घ) शिक्षक उपदेश देते हैं।
— शिक्षकाः उपदिशन्ति।

(ङ) राम, श्याम और मोहन दौड़ रहे हैं।
— रामः, श्यामः, मोहनः च धावन्ति।

5· निम्नलिखित क्रियाओं से वाक्य बनाएँ।

(क) कूर्दन्ति - वानराः कूर्दन्ति।
(ख) हसन्ति - बालकाः हसन्ति।
(ग) वदतः - नरौ वदतः।
(घ) खादन्ति - रामः, मोहनः, श्यामःच खादन्ति।
(ङ) पठति - छात्रः पठति।

6· कर्त्ताओं के रूप बदलकर वाक्यों को शुद्ध करें।

(क) तानि फलम् अस्ति।
- तत् फलम् अस्ति।
(ख) नरौ भ्रमति।
- नरः भ्रमति।
(ग) अम्बे पचन्ति।
- अम्बाः पचन्ति।
(घ) शिष्याः पठति।
- शिष्यः पठति।
(ङ) कानि फले पततः?
- के फले पततः?
(च) एतौ गायिका अस्ति।
- एषा गायिका अस्ति।
(छ) इयम् काः सन्ति।
- इमाः काः सन्ति।
(ज) सः भ्रमन्ति।
- ते भ्रमन्ति।

पुष्पम् विकसति।

बालकः चलति ।

संस्कृत व्याकरण

पाठ - 13
नपुंसकलिङ्ग - एकवचनम्,द्विवचनम्, बहुवचनम् च

पाठ – 13

अभ्यासः

1. नपुंसकलिङ्गरूपाणि चित्वा लिखत–

(क)	बालः	नेत्रम्	लता	नेत्रम्
(ख)	छात्राः	मुखानि	मालाः	मुखानि
(ग)	देवाः	रमाः	फलानि	फलानि
(घ)	नरौ	रसने	पुष्पे	पुष्पे
(ङ)	जनः	सुधा	मुखम्	मुखम्

2. उदाहरणानुसारं लिखत–

			नेत्रम्	नेत्रे	नेत्राणि
	नेत्र				
(क)	शरीर	–	शरीरम्	शरीरे	शरीराणि
(ख)	उदर	–	उदरम्	उदरे	उदराणि
(ग)	मस्तक	–	मस्तकम्	मस्तके	मस्तकानि
(घ)	मुख	–	मुखम्	मुखे	मुखानि
(ङ)	अङ्ग	–	अङ्गम्	अङ्गे	अङ्गानि

3. नपुंसकलिङ्गशब्दान् चिह्नीकुरुत–

	रसना	(शरीरम्)	कर्णौ
(क)	दन्तः	(अङ्गम्)	केशः
(ख)	(मस्तकम्)	जिह्वा	हस्तः
(ग)	पादः	(रक्तम्)	कर्णः
(घ)	(पृष्ठम्)	नासिका	दन्तः
(ङ)	(नेत्रे)	कर्णौ	हस्तौ

4. शरीरस्य अङ्गानां नामानि लिखत।

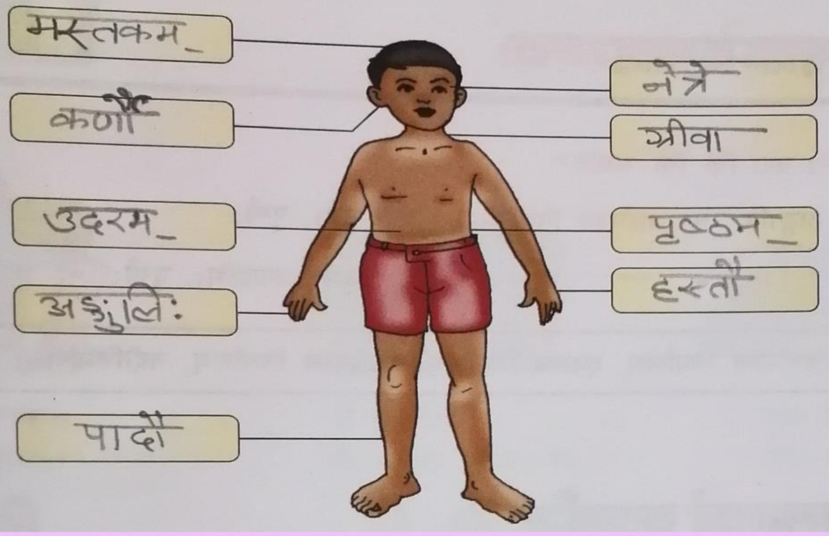

धन्यवाद